

РОЗДІЛ 1

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ ТА ЕТНОДЕРЖАВОЗНАВСТВО

УДК 316.774:323.15(=214.58)(437.6)

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2026.46.1>

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ РОМСЬКОЇ ЕТНІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ: ТЕНДЕНЦІЇ, СТЕРЕОТИПИ ТА СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ

REPRESENTATION OF THE ROMA ETHNIC COMMUNITY IN THE INFORMATION SPACE OF THE SLOVAK REPUBLIC: TRENDS, STEREOTYPES AND SOCIAL CHALLENGES

Бандурович Р. Р.,

orcid.org/0009-0004-2091-8377*аспірант кафедри політології і державного управління
Ужгородського національного університету*

Засоби масової інформації (ЗМІ) займають важливе місце в сучасному суспільстві. Забезпечення необхідною та своєчасною інформацією про поточні події та стан справ в певних країнах зокрема та світі загалом є важливим сполучним «містком» між різними групами населення. Завдяки ЗМІ, можливим є більш уважно ставитися до громадської думки та впливати на ставлення та погляди як більшості населення країни, так і її етнічних меншин. ЗМІ забезпечують належний необхідний рівень поінформованості суспільства, формують громадську думку та виконують функцію контролю за владою. Вони збирають та поширюють новини, а також слугують головною платформою для політичних дебатів і свободи слова.

ЗМІ Словацької Республіки часто відтворюють усталені етнічні упередження, зображуючи ромів переважно у контексті соціальних проблем, девіантної поведінки чи протиправних діянь. Головною тенденцією словацьких медіа на сьогоднішній час залишається фокусування на маргіналізованих громадах меншини, тоді як позитивні історії інтеграції чи висвітлення життя ромської інтелігенції отримують значно менше уваги в словацькому загальнонаціональному медіа-просторі.

Фундаментальне завдання ЗМІ полягає у перетворенні ворожого ставлення корінного населення країни до етнічних меншин в належний конструктивний діалог. Журналісти відіграють роль провідників, які пояснюють традиції, культуру та суспільні потреби інших етносів зрозумілою для всіх мовою. Це сприяє тому, що меншини перестають сприйматися як щось чуже чи загрозове.

Незважаючи на домінування негативних кліше, сучасний інформаційний простір поступово змінюється. Окремі ініціативи у Словацькій Республіці активно спрямовані на подолання антиромських настроїв серед населення країни, просування інклюзивної журналістики та розширення діяльності спеціалізованих ромських ЗМІ. Подібні тенденції сприяють формуванню більш об'єктивного медійного дискурсу, підвищенню видимості успішних ромів та підтримці соціальної згуртованості населення.

Етична та професійна робота словацьких ЗМІ будується на принципах толерантності та відповідальності. Замість того, щоб акцентувати увагу на ситуативних конфліктах чи створювати негативний образ цілої спільноти, мас-медіа Словацької Республіки поступово переходять до розкриття щоденного життя ромів; зображення їх проблем та демонстрація внеску даної етнічної меншини в розвиток держави.

Ключові слова: ромська етнічна меншина, засоби масової інформації, інформаційний простір, стереотипізація образу, Словацька Республіка.

The mass media play an important role in modern society. Providing necessary and timely information about current events and the state of affairs in certain countries in particular and the world in general is an important connecting «bridge» among different population groups. Thanks to the mass media, it is possible to be more sensitive to public opinion and influence the attitudes and views of both the majority of the country's population and its ethnic minorities. The mass media provide the necessary level of society awareness, form public opinion and perform the function of control over

the authorities. The mass media collect and disseminate news, and also serve as the main platform for political debate and freedom of speech.

Slovak media often reproduce entrenched ethnic prejudices, portraying Roma predominantly in the context of social problems; show their deviant behavior, or illegal acts. The main trend of Slovak media remains a focus on marginalized minority communities, while positive stories of integration or coverage of the Roma intelligentsia life receive much less attention in the national media space.

The fundamental task of the media is to transform the hostile attitude of the indigenous population towards ethnic minorities into a proper constructive dialogue. Journalists play the role of a guide who explains the traditions, culture and social needs of other ethnic groups in a language that is understandable to everyone. This helps to ensure that minorities are no longer perceived as something foreign or threatening.

Despite the dominance of negative clichés, the modern information space is gradually changing. Certain initiatives in the Slovak Republic are actively aimed at overcoming anti-Roma sentiments among the country population, promoting inclusive journalism and expanding the activities of specialized Roma media. Such trends contribute to the formation of a more objective media discourse; increasing the visibility of successful Roma and supporting social cohesion of the population.

The ethical and professional work of the Slovak media is built on the principles of tolerance and responsibility. Instead of focusing on conflicts or creating a negative image of an entire community, the mass media of the Slovak Republic are gradually moving towards revealing the daily life of the Romas, their problems and the contribution of this ethnic minority to the development of the state.

Key words: Roma ethnic minority, mass media, information space, image stereotyping, Slovak Republic.

Вступ. Репрезентація ромської етнічної спільноти в інформаційному просторі Словацької Республіки є одним із найбільш дискусійних питань сучасного медійного й суспільно-політичного дискурсу країни. Будучи однією з найбільших етнічних меншин Словаччини, роми протягом тривалого часу перебувають у фокусі суспільної уваги, проте характер цієї уваги часто залишається однобоким і стигматизуючим.

Постановка проблеми. Медійний образ ромів Словацької Республіки є гострою соціокультурною проблемою, де засоби масової інформації виступають потужним ретранслятором суспільних упереджень. У словацькому інформаційному просторі ромська спільнота часто стикається з деконтекстуалізацією новин та домінуванням негативних стереотипів, що отожднюють усю ромську етнічну групу виключно з її маргіналізованими представниками.

Сучасні словацькі медіа свідомо чи несвідомо ігнорують позитивні аспекти життя ромів, їхню соціальну та суспільну інтеграцію, культурну спадщину та внесок у розвиток суспільства. Замість цього інформаційне поле експлуатує образ «соціальної проблеми», фокусуючись на темах бідності, безробіття та житлової сегрегації. Результатом є виникнення замкненого кола: викривлене висвітлення етнічної меншини підживлює ксенофобію (ромофобію) серед населення Словаччини, а вже сформовані стереотипи щодо ромської етнічної меншини, у свою чергу, змушують національні засоби масової інформації створювати ще більш упереджені та сенсаційні матеріали.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед вітчизняних дослідників зазначеного питання важливе місце займає О. М. Мушинка – український культуролог і антрополог, основними сферами наукового інтересу якого є маргіналізація ромської меншини та образ біженців-ромів у сло-

вацьких засобах масової інформації. Його публікації висвітлюють проблеми сприйняття етнічних меншин корінним населенням країн та роль про-ромських медіа у вирішенні даного питання [1].

В роботах М. В. Горвата та М. П. Зана аналізується політична репрезентація ромської етнічної меншини та здійснюється порівняльний аналіз особливостей включення ромів у громадське життя Словаччини та України [2].

Серед робіт іноземних науковців на увагу заслуговують результати, отримані такими науковцями, як З. Гавірова та В. Рафаел. Суть їх дослідження полягає в аналізі того, як державна політика та національні засоби масової інформації зображують ромські громади, акцентуючи увагу на подоланні стереотипного зображення та «мови ворожнечі» у словацьких засобах масової інформації [3].

Праці І. Д. Мадроне присвячені висвітленню питання медіа-конструкції девіантності, «іншування» та стереотипізації ромської меншини в різних країнах. Дослідження науковця демонструють, що репрезентація ромів у словацьких та чеських засобах масової інформації часто залишається негативно забарвленою та сприяє поширенню упереджень, що стосуються ромських етнічних меншин серед населення різних країн [4].

Дослідження прав людини в контексті «ромського питання» здійснюється також міжнародними експертами Європейської комісії проти расизму та нетерпимості (англ. European Commission against Racism and Intolerance, ECRI), результати яких висвітлюються у щорічних звітах Ради Європи щодо ситуації в Словацькій Республіці. В них надається виражена оцінка рівня ксенофобії («ромофобії»), виявлення публікацій з ознаками мови ворожнечі у пресі та Інтернеті, а також рекомендації для національних урядів країн щодо покращення медіа-освіти та захисту прав ромів [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У науковій літературі бракує аналізу того, як сучасні ЗМІ репрезентують представників ромської етнічної меншини не лише через призму економічного тягаря чи працевлаштування, а як складний процес соціокультурної взаємної адаптації більшості населення Словацької Республіки та ромської меншини.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У даному науковому дослідженні поставленим завданням є здійснення аналізу поточного стану відображення ромської етнічної меншини у засобах масової інформації Словацької Республіки та проведення дослідження ретроспективного аспекту вказаного питання.

Аналіз репрезентації ромської спільноти в медійному просторі Словацької Республіки дозволяє не лише виявити приховані механізми дискримінації ромського населення, а й оцінити ефективність існуючих стратегій протидії дезінформації та упередженому ставленню до даної етнічної меншини. Дослідження цього питання є критично важливим для розуміння загальних процесів демократизації, захисту прав людини та побудови інклюзивного суспільства в сучасній Центрально-Східній Європі загалом, та в Словацькій Республіці, зокрема.

Виклад основного матеріалу дослідження. Засоби масової інформації відіграють важливу роль у формуванні суспільного сприйняття ромської етнічної меншини в Словацькій Республіці, оскільки для значної частини словацького населення саме медіа є головним джерелом знань про життя, культуру та проблеми ромського населення країни.

Сучасні тенденції зображення ромської тематики в словацьких медіа демонструють складне поєднання традиційних уявлень та нових викликів епохи цифровізації. Поряд із позитивними зрушеннями, такими як поява спеціалізованих етнічних телевізійних програм, залучення ромських журналістів до формування медіа-контенту та спроби глибинного аналізу соціальних проблем словацьких ромів, в інформаційному полі національних засобів масової інформації продовжують переважати сенсаційність та криміналізація образу даної меншини. Роми часто постають у ролі пасивних реципієнтів соціальної допомоги, порушників правопорядку або екзотизованих представників іншої культури. Таке зображення ромів у медіа заважає їхньому адекватному сприйняттю населенням Словаччини як повноправних членів суспільства.

Укорінені стереотипи, що активно тиражуються в інформаційному просторі словацьких медіа, перетворюються в серйозні соціальні виклики. Поляризація суспільства, зростання «мови ворожнечі» в соціальних мережах, політич-

ний популізм, що експлуатує антиромські настрої, та поглиблення соціальної сегрегації є прямими наслідками навмисного та ненавмисного викривлення образу ромської етнічної меншини в медійному просторі Словацької Республіки.

Відверто негативне представлення інформації в медійних засобах створює бар'єри на шляху до реальної інтеграції ромської меншини в соціально-політичне життя Словаччини, ускладнює доступ ромів до якісної освіти, ринку праці та житлового фонду, а також посилює взаємну недовіру між переважаючою більшістю населення країни та ромською етнічною меншиною.

Велика кількість представників ромських об'єднань стверджують, що їхні права в сфері інформації рідною мовою є недостатніми та обмежуються різними способами, а конституційні та законодавчі норми щодо прав і свобод ромів мають переважно декларативний характер. Незважаючи на те, що не існує очевидних доказів про недостатнє представлення ромської етнічної меншини в словацькому медійному просторі, необхідно приймати до уваги різницю між поняттями «присутністю меншин у великих медіа» та «медіа етнічних меншин» [6].

Перше поняття стосується присутності меншин та їхньої соціальної (не)видимості у засобах масової інформації. У цьому випадку представлення етнічної меншини має потрібне посередництво: у сфері медіа-виробництва; у сфері сприйняття меншини аудиторією; у сфері зображення фактичного становища меншин в країні.

У другому випадку йдеться про засоби масової інформації безпосередньо самих етнічних меншин та про представлення меншин у національній системі теле- та радіомовлення в місцевих та приватних медіа. На практиці у висвітленні подій про ромів існує велика різниця між мейнстрімними та ромськими засобами масової інформації, на що вказує у своєму дослідженні А. Мірга, кажучи, що «ромські та неромські ЗМІ – це два кола, що не перетинаються» [7].

У ХХІ столітті медійний образ ромської меншини у Словацькій Республіці еволюціонував від тотальної стигматизації до поступового усвідомлення необхідності інклюзії. Якщо на початку 2000-х років роми найчастіше поставали в новинах виключно як правопорушники чи маргінали [8], то сьогодні фокус зміщується на теми бідності та соціальної стійкості [9].

На початку ХХІ століття провідні словацькі ЗМІ зображували ромів переважно як однорідну групу, акцентуючи увагу на зловживанні соціальною допомогою та незадовільних житлових умовах, що підживлювало суспільні упередження. Подібні сюжети здебільшого ігнорували реальні соціально-економічні проблеми спільноти та її культурний внесок у життя країни.

З часом ситуація в медіапросторі почала змінюватися завдяки впливу європейських інституцій. Ухвалення стратегій інтеграції змусило журналістів відмовлятися від принизливих чи патерналістських формулювань, що були нормою в минулі роки. Важливим кроком стала можливість створення недійного простору, що функціонує за принципом «роми для ромів про ромів».

Для ромів право на інформацію рідною мовою має важливу роль у залученні ромської громади до життя суспільства, і саме тому їхні представники повинні бути добре поінформовані та навчені висвітлювати проблемні питання цієї групи. Однак незадовільна кваліфікаційна структура працівників засобів масової інформації особливо виражена в ромських ЗМІ, оскільки ця група населення має найменш сприятливу освітню структуру порівняно з усіма національними громадами Словаччини. Тому до вирішення цих проблем були залучені державні органи.

У цьому контексті розвиток ромських ЗМІ закріплений як невіддільна складова загальнодержавної Стратегії рівності, інклюзії та участі ромів до 2030 року, та спрямований на покращення роботи ромських засобів масової інформації [10]. Одним із основних завдань даної Стратегії є запобігання поширенню будь-яких ідей, заснованих на расовій чи національній перевазі, расовій ненависті та закликів до будь-якої дискримінації та насильства щодо ромів у засобах масової інформації. В сфері національної інформаційної політики виконання такого завдання передбачає підвищення обізнаності серед професійних працівників усіх ЗМІ щодо особливої відповідальності за поширення упереджень щодо ромського населення.

В рамках Стратегії передбачається здійснювати розробку освітніх та медійних кампаній для інформування громадськості про життя ромів, їхнє суспільство та культуру, а також важливість побудови єдиного інклюзивного суспільства, де поважають права людини та ідентичність ромів. Практичній реалізації зазначеної мети сприятиме передбачене полегшення доступу до ромських ЗМІ, включаючи газети, телевізійні та радіопрограми; заохочення створення власних ЗМІ та навчати ромських журналістів. Планується також заохочення методів, що дозволять самостійно здійснювати контроль роботи ромських ЗМІ, розробляти кодекси етики для медіа-організацій з метою уникнення расової, дискримінаційної чи упередженої мови.

Майже 10 років тому, у 2017 році Інститутом для добре керованого суспільства (слов. *Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť*) спільно з організацією Ромський дім (ром. *Romano Kher*) було опубліковано «Зображення ромської меншини в медіа» – аналітичний звіт, що досліджує, як словацькі медіа висвітлюють ромську меншину та інтеграційні ініціативи, пов'язані з нею [11].

Висновки проведеного дослідження свідчать про те, що словацькі медіа в минулому формували переважно деструктивний образ ромської громади, де етнонім «ром» асоціювався переважно з негативними явищами, криміналом та соціальною напругою. Висвітлення інтеграції характеризується патерналізмом, що зображує ромів як пасивних отримувачів матеріальної та соціальної допомоги, причому медіа ігнорують необхідність комплексного підходу до реформ, розглядаючи заходи ізольовано.

Автори стверджують, що таке зображення ромської меншини може негативно вплинути на її сприйняття широкою громадськістю. Громадськість може бути недостатньо поінформована про різні форми, причини, або наслідки тривалої етнічної дискримінації (наприклад, на ринку праці чи в доступі до медичних послуг), з яким стикаються майже всі соціальні верстви ромів.

Зазначений факт, в свою чергу, може впливати не лише на формування громадської думки, але й чинити вплив на політичний дискурс та реалізацію державної політики, особливо у сфері встановлення та впровадження антидискримінаційних механізмів або компенсаційних заходів. Наслідком цього є те, що політика боротьби з дискримінацією не завжди стає найпоширенішою у засобах масової інформації.

Поступово складається враження, що крайня бідність представників ромської етнічної меншини, створення образу «людей на узбіччі суспільства» приваблюють журналістів набагато більше, ніж ті, хто живе в середніх умовах економічного достатку. Згідно аналізу, що був проведений вже згадуваною громадською організацією Ромський Дім у 2025 році, багато ЗМІ досі представляли ромів як переважно монолітну проблемну соціальну групу. У цьому їх підтримали політики, які назвали «ромську проблему» нерозв'язною та вважали її достатньою підставою, щоб відмовити Словаччину від прийняття біженців у майбутньому [12].

Висвітлення проблеми біженців на певний час відсунуло ромів на другий план у словацьких ЗМІ, але з точки зору того, як ЗМІ працюють з темами меншин, автори опитування «Зображення ромської меншини в медіа» стверджують, що нічого не змінилося в медіа. Деякі словацькі ЗМІ (наприклад, такі як щоденні новинні видання *Denník N*, *SME*, *RTVS* та *aktualne.sk*), навмисно захищали позитивні приклади та робили все можливе, щоб покращити існуючий негативний імідж ромів.

На іншому кінці спектра знаходяться ті ЗМІ, що, на думку респондентів, підтверджують упередження та стереотипи. ЗМІ також можуть поширювати неправдиву інформацію, навіть якщо їхній підхід до ромських тем здебільшого об'єктивний [13].

Навмисне спотворення медіа образу ромської меншини у Словаччині полягає у систематичній консервації негативних стереотипів, деєтніалізації позитивних досягнень етнічної меншини та сенсаціоналізмі. Проблема полягає у висвітленні ромів виключно як кримінальних елементів або соціально залежних осіб, що дегуманізує спільноту. Цей процес підтримується кількома соціокультурними та комунікаційними механізмами [14].

Серед основних тенденцій спотворення агрегованого образу ромської етнічної меншини в словацьких засобах масової інформації переважають: гіпертрофоване висвітлення криміналу та асоціальної поведінки; культивування образу соціального паразита; екзотизація або стигматизація у побутових питаннях; відсутність позитивної репрезентації.

Словацькі мас-медіа, особливо бульварна преса та телевізійні новини, приділяють непропорційно велику увагу правопорушенням за участю ромів. Подібні інциденти подаються з акцентом на етнічну приналежність. Це створює в масовій свідомості хибний причинно-наслідковий зв'язок між етносом та схильністю до злочинності, ігноруючи першопричини соціальної ізоляції [15].

Медіа часто спекулюють на темі соціальної допомоги та пілг, закріплюючи упередження про небажання ромської меншини працювати. У матеріалах періодично фігурують узагальнення, що роми нібито отримують усі блага за рахунок платників податків, перетворюючись на «соціальних паразитів». Це провокує напругу та ворожнечу між більшістю населення Словачької Республіки та ромською етнічною меншиною [16].

Замість інтеграційних матеріалів про повсякденне життя звичайних представників ромської громади, медіа схильні фокусуватися на маргіналізованих поселеннях. У таких репортажах роми зображуються як носії деструктивної поведінки, що руйнують своє житло, ведуть антисанітарний спосіб життя та нехтують освітою. Подібні образи працюють на дегуманізацію ромської меншини [17].

Медіапростір Словаччини ігнорує ромів як повноцінних учасників суспільного життя. Ромська інтелігенція, діячі культури, фахівці чи успішні підприємці вкрай рідко стають героями сюжетів. Їхня етнічність зазвичай замовчується, через що більшість сприймає ромів виключно як маргінальну верству населення [18].

Така тенденція є підтвердженням факту, наведеного в дослідженні С. Восохі та співавторів: «Неправдиві новини є більш “новими”, і люди частіше діляться новою інформацією», – стверджується у їх публікації [19]. В соціальних мережах люди можуть привернути увагу, першими поділившись раніше невідомою (але, можливо,

неправдивою) інформацією. Таким чином, «люди, які діляться новою інформацією, сприймаються як ті, хто дізнався про новину першим та завжди перебуває в курсі подій».

Крім того, аналіз усіх категорій новин показав, що новини про політику, міські легенди та науку поширювалися найшвидше серед найбільшої кількості людей, та були найбільш вірусними. Проведений в статті аналіз показав, що правдивим новинам знадобилося приблизно в шість разів більше часу, ніж неправдивим, щоб охопити 1500 осіб.

Відповідно до думки Б. Бешенової [20], ідеальне середовище для накопичення ненависті в Інтернет-просторі, часто (якщо не найчастіше) знаходилося під контентом, який не був відверто расистським. Фактично, контент, що найлегше відволікає маси на апатію, глузування та ненависть, часто є ледь помітним і часто подається як комедійний. Зображення ромів, що можуть бути видані пошуковою системою за запитом користувача, часто є емоційно «зарядженими» та відверто карикатурними, що може стати причиною підсвідомої неприязні та навіть ворожого ставлення до представників даної етнічної меншини.

Такі «вірусні» зображення часто запозичені з різних засобів масової інформації, що зазвичай і навмисно використовують стереотипи про ромів, одночасно висвітлюючи місцеві події в медіа. Під час зйомки свідчень очевидців або відеореакцій вони користуються низьким рівнем освіти та недостатньою обізнаністю ЗМІ щодо деяких маргіналізованих ромських громад.

Дехто використовує термін «цифровий блекфейс», щоб описати, як расові стереотипи часто імітуються та привласнюються в Інтернеті через «гумористичні» меми, анімовані зображення, TikTok, ролики Instagram тощо, тоді як структурна нерівність, пов'язана з освітою, матеріальними нестачами, ринком праці та дискримінацією, подається як розвага, не визнаючи її проблемами прав людини.

У контексті Словаччини, де проживає одна з найбільших ромських громад у Європі, цей феномен проявляється як «цифровий антициганізм» (англ. digital antigypsyism), основними аспектами якого в Словаччині є [21]:

- мережеві стереотипи (англ. digital blackface, цифровий блекфейс). У словацькому сегменті соціальних мереж часто поширюють фото, відео та глузливі меми, що зображують ромів у принизливому, маргіналізованому вигляді. Ці зображення використовуються для висміювання або узагальнення негативних рис, зводячи цілу етнічну групу до інтернет-жартів;

- масштаби «мови ворожнечі». Згідно зі звітами Ради Європи, онлайн-ворожнеча в Словаччині проти ромів залишається серйозною проблемою, що часто залишається безкарною через

нестачу ефективних інструментів, спрямованих на її обмеження та регулювання;

- боротьба активістів. Проти цифрового антиромського контенту виступають громадські організації (наприклад, проекти за підтримки ЄС, у яких беруть участь місцеві ромські активісти, як-от ініціатива ROMAntici). Вони фіксують прояви ксенофобії (ромофобії) та вимагають блокування такого контенту;

- цифрова нерівність. Окрім культурного привласнення, існує проблема доступу. Багато ромських громад у Словаччині стикаються з дискримінаційною цифровою нерівністю, коли через відсутність доступу до технологій вони не можуть повноцінно висловити свою позицію в мережі.

Попри те, що законодавство Європейського Союзу про надання цифрових послуг та національні регуляції вимагають від електронних платформ модерувати та видаляти «мову ворожнечі», боротьба з тонкими формами онлайн-расизму щодо ромів досі залишається викликом для суспільства.

Висновки. Медійний образ ромської етнічної меншини у Словаччині має значні прогалини та недоліки. Зображення ромських чоловіків та жінок в словацьких ЗМІ у більшості випадків все ще обмежується певними стереотипними образами та ситуаціями, що не є сприятливим для інтеграції ромів в суспільство чи для взаємної толерантності.

Репрезентація ромської етнічної спільноти в інформаційному просторі Словаччини пере-

важно базується на відтворенні застарілих соціальних стереотипів та маргіналізації етнічної меншини. Узагальнюючи характер інформаційного висвітлення, можна констатувати, що ромська спільнота Словацької Республіки здебільшого репрезентується не як невіддільна частина словацького суспільства, а як її відокремлена проблемна група.

Телевізійні репортажі та періодичні видання часто вдаються до неетичного підходу, використовуючи узагальнюючі ярлики, що позбавляє ромів можливості повноцінно висловити власну позицію. У медіапросторі переважають матеріали про правопорушення та побутові умови, тоді як позитивні приклади соціальної інтеграції та культурні здобутки висвітлюються непропорційно мало.

Такий інформаційний фон істотно впливає на суспільні настрої населення Словацької Республіки, підсилюючи побутові упередження стосовно представників ромської етнічної меншини та знижуючи рівень довіри до них. Експертні оцінки вказують на необхідність впровадження більш чутливої редакційної політики.

Для подолання існуючого негативного іміджу ромів та досягнення соціальної злагоди необхідно відмовитися від патерналістського підходу, адже це дозволить об'єктивно відображати різноманіття всередині ромських громад Словацької Республіки та сприяти повноцінній участі їх представників у громадсько-політичному житті країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мушинка О. М. Образ біженців-ромів у словацькому і чеському контексті після російського нападу на Україну в лютому 2022 року. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції з політології та міжнародних відносин «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті російсько-української війни». Ужгород. 2022. С. 106-111. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/bitstreams/29a8d2f3-2a35-47e4-81ca-37bc0224052f/download>.
2. Горват М. В., Зан М. П. Політико-історичні та соціально-демографічні особливості формування ромських етнічних громад в Україні. Регіональні студії. 2023. №32. С. 16-23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.32.2>.
3. Roma Civil Monitor. Civil society monitoring report on the quality of the national strategic framework for Roma equality, inclusion, and participation in Sweden. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2023. URL: <https://romacivilmonitoring.eu/wp-content/uploads/2023/08/RCM2-2022-C3-Sweden-CATALOGUE.pdf>.
4. Mădroane, I. D. Roma, Romanian, European: A Media Framed Battle over Identity. CADAAD Journal. 2011. Vol. 5. № 2. P. 102-119. URL: <https://ugp.rug.nl/cadaad/article/view/42016>.
5. Challenges remain for Slovakia on hate speech, equality and Roma inclusion. Strasbourg. 11.06.2026. URL: <https://www.coe.int/ru/web/portal/-/challenges-remain-for-slovakia-on-hate-speech-equality-and-roma-inclusion>.
6. European Roma Rights Center. Challenging Digital Antigypsyism. Brussels, Belgium. 2023. URL: https://www.errc.org/uploads/upload_en/file/5488_file1_challenging-digital-antigypsyism-albania-serbiaturkey-and-ukraine.pdf.
7. Mirga, A. The Extreme Right and Roma and Sinti in Europe: A New Phase in the Use of Hate Speech and Violence? Roma Rights Journal. № 1. 2009. P. 5-9. URL: https://www.errc.org/uploads/upload_en/file/04/10/m00000410.pdf.
8. Kostlán, F. Slovak media depict Roma stereotypically and often anonymously. Romea.cz 2.01.2015 URL: <https://romea.cz/en/focus/slovak-media-depict-roma-stereotypically-and-often-anonymously>.
9. Joseph, B. Behind the Walls: Slovakia's Roma communities. LensCulture.com 8.06.2025 URL: <https://www.lensculture.com/projects/1979947-behind-the-walls-slovakia-s>.

10. Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity. Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030. URL: <https://www.romovia.vlada.gov.sk/strategie/strategia-pre-rovnost-inkluziu-a-participaciju-romov-do-roku-2030>.
11. Mediálne Zobrazenie Rómskej Menšiny a Opatrení Zameraných Na Ich Začlenenie Na Slovensku. 2017. Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť a romano kher – rómsky dom. Dostupné na: <https://www.governance.sk/wp-content/uploads/2017/01/Mediálne-zobrazovanie-rómskej-menšiny-a-opatren%C3%AD-zameraných-na-ich-začlenenie-na-Slovensku.pdf>.
12. Separate And Unequal School Segregation Persists For Roma In Slovakia. Amnesty International and European Roma Rights Centre. EUR 72/9236/2025. April 2025. URL: https://www.errc.org/uploads/upload_en/file/5681_file1_separate-and-unequal-slovakia-roma-education-briefing.pdf.
13. Kyuchukov, H. Romani Language, Linguistic Rights and «Antigypsyism». Social Communications: Theory and Practice. 2023. Vol. 15. № 1. P. 134-154. DOI: <https://doi.org/10.51423/2524-0471-2023-15-1-6>.
14. Médiá Rómov často vykresľujú ako špinavých a žijúcich v osade. Aké to má dopady? 2018. URL: <https://hnonline.sk/slovensko/1732327-media-romov-casto-vykresluju-ako-spinavych-a-zijucich-v-osade-ake-to-ma-dopady>.
15. Väčšina slovenských médií zobrazuje Rómov ako kriminálnikov. 2017. URL: <https://sita.sk/vacsina-slovenskych-medii-zobrazuje-romov-ako-kriminalnikov>.
16. Oravec, Laco a kol. Rómovia: mýty a fakty. Bratislava: Polygrafické centrum. 2018. ISBN 978-80-89817-16-0. URL: <https://globalnevezdelavanie.sk/wp-content/uploads/2019/04/romovia-myty-a-fakty.pdf>.
17. Amnesty International Slovensko. Magazín: Rómovia a Rómky. 2022. URL: https://www.amnesty.sk/wp-content/uploads/2023/07/magazin_Mensiny_Romovia-a-Romky.pdf.
18. Obraz Rómov a Rómok v médiách. Inštitút zamestnanosti. 2020. URL: <https://www.iz.sk/download-files/sk/evs/obraz-romov-a-romok-v-mediach.pdf>.
19. Vosoughi, S., Roy, D. and Aral S. The spread of true and false news online. Science. 2018. Vol. 359. № 6380. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>.
20. Bešenejová, B. Do Roma Have The Right To Be More Than Clickbait? European Roma Right Centre. 12.09.2024. URL: <https://www.errc.org/news/do-roma-have-the-right-to-be-more-than-clickbait>.
21. Švec, M., Madleňák, A., Hladíková, V., Meszaros, P. Slovak Mimicry of Online Content Moderation on Digital Platforms as a Result of the Adoption of the European Digital Services Act. Media Literacy and Academic Research. 2024. № 7. P. 81-95. DOI: <https://doi.org/10.34135/mlar-24-02-06>.

Дата першого надходження статті до видання: 17.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.09.2026